

UNELE ASPECTE ALE PREVENIRII ȘI DIMINUĂRII COMPOERTAMENTULUI AGRESIV LA ELEVI

SOME ASPECTS OF PREVENTING AND REDUCING AGGRESSIVE BEHAVIOR IN STUDENTS

*Ioana Corina GEORGESCU (BUNEA), ORCID: 0000-0001-8073-8344
Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova*

CZU: 316.624.3:37.06

e-mail: corina_b75@yahoo.com

The problem of aggressive bullying behavior of students is a current one from different perspectives: criminological, psychological, social and educational, first of all. In this study, the focus is on the analysis of the phenomenon in the view of several authors, but also practitioners, on the analysis of different programs to prevent and reduce the aggressive behavior of students at the current stage and the identification of the factors that generate the phenomenon of bullying. At the same time, the elements to prevent and reduce the aggressive behavior of students are analyzed and argued: awareness and information, development of social skills, creation of a safe and inclusive school environment, community involvement, prompt intervention, evaluation and adjustment of educational policies, in this regard.

Keywords: *aggression, aggressive behavior, bullying, prevention, diminishment, violence.*

INTRODUCERE

În legislația autohtonă, cu privire la raportul infractor-victimă, cel ce săvârșește un delict primește atenție maximă, pe când cel care suportă efectele faptelor ilicite trece sub un con de umbră. Deși faptele infractorului au întreținut multă vreme interesul specialiștilor, astăzi se observă o preocupare pentru minimizarea efectelor asupra persoanelor victimizate. Noile tendințe în prevenirea delincvenței juvenile și a victimizării minorilor fac referire la redefinirea conceptelor de delincvență și victimizare, marele câștig fiind observarea faptului că societatea este mobilă, ”că victima este cea care îl formează pe infractor” [3, p.82].

CONCEPTUL DE PREVENIRE ȘI DIMINUARE A COMPORTAMENTULUI AGRESIV DE TIP BULLING

Cea mai bună modalitate de contracarare a delincvenței juvenile este prevenirea acesteia. Prevenirea include acele acțiuni care ”suprimă sau limitează cauzele delictelor acționând la niveluri diferite și astfel fac imposibilă săvârșirea acestora” [7, p.281].

Gh. Florian în lucrarea ”Prevenirea criminalității. Teorie și practică” (2005) prezintă necesitatea unor demersuri preventive pe termen lung, pornind de la faptul că ”noile evoluții contemporane demonstrează pericolul criminalității pentru dezvoltarea socială,

dreptul cetățenilor de a trăi în securitate și, ca o consecință, elaborarea unei strategii pe termen lung pentru a evita mersul spre o societate terorizată”.

Autorul pune un accent deosebit pe prevenirea criminalității juvenile care este primordială pentru această perioadă în țara noastră și care trebuie să țină seama de ordinea socială și instruirea societății pentru acțiunile de prevenire.

Criminologul libanez Moussa Prince afirmă că este necesar să se depășească viziunea dualistă infractor-victimă, fiind oportună introducerea unui al treilea element, infractor-victimă-societate.

Acesta consideră că societatea este culpabilă de cazurile de victimizare deoarece fie nu le poate preveni, fie nu poate proteja eficient victima potențială [3, p.83].

Astfel, se reconsideră relația victimă-infractor, mult mai realistă și desprinsă din realitatea cotidiană. Se configurează ideea că socialul este incapabil să prevină victimizarea, și totodată, că acest domeniu ne privește pe noi toți, instituții și comunitate.

Schimbând unghiul de percepție a fenomenului infracțional, se conturează noi direcții de prevenție mult mai adaptate specificului societății în care trăim. Gh. Florian (2005), referindu-se la problematica actuală a prevenirii delincvenței, prezintă importanța creării unei culturi adecvate ideii de prevenire.

Totodată, reliefează importanța unei abordări interdisciplinare în prevenirea delincvenței juvenile și a victimizării minorilor, în care specialiștii colaborează în virtutea aceluiași scop.

În această ecuație societatea are “datoria” de a fi receptivă și de a redefini, regândi sursele ordinii sociale.

“Prevenirea nu este doar opera unui specialist, ci ea solicită efortul tuturor. Dincolo de recomandări foarte limitate, ea implică apelul la o schimbare de mentalități... O societate unde se reînnoadă comunicarea, unde constrângerile rămân suplă, unde omul este luat constant în considerație, va refuza violența. Refuzând această sfidare, se va naște o lume nu fără violență, dar mai liniștită” [5, p.187].

Un demers preventiv eficient are ca punct de plecare etiologia delincvenței, care, conform afirmațiilor criminologului francez Maurice Cusson (2006), ar fi la nivelul carențelor sociabilității care afectează copiii și îi predispun la delincvență.

Pentru a preîntâmpina comiterea delictelor de către minori se impune să se acționeze asupra copilului aflat în situația de risc, familiei acestuia, a mediului școlar și a anturajului. În acest context, specialiștii avansează conceptul de prevenire socială și prevenire prin dezvoltare. Prevenirea socială are rolul de a “corija” anumite comportamente care ar putea duce la inadaptare și vizează componeneta educațională. Din această direcție se urmărește dezvoltarea la copil a abilităților sociale pentru a putea trăi în societate și, în același timp, este vizat și mediul social în care aceste se dezvoltă. Cu privire la copii, care sunt într-un proces de creștere, specialiștii criminologi au avansat conceptul de prevenire prin dezvoltare. Prevenirea prin dezvoltare, ca formă a prevenirii sociale, este de ordin educațional și are ca scop dezvoltarea competențelor sociale ale copiilor și tinerilor și depistarea tulburărilor de comportament de la primele forme de manifestare

(timpurie). Din această perspectivă, intervenția este precoce, direcționată mai mult spre copii decât pe adolescenți, și se realizează de către familie și școală. “Scopul prevenirii prin dezvoltare este restaurarea condițiilor educative normale, pentru ca evoluția intelectuală, socială și morală a copilului să își urmeze cursul... Pentru a obține toate acestea, trebuie îmbogățit mediul educativ deficient, mama și tatăl trebuie inițiați în arta de a fi părinți” [4, p.75].

Prevenirea comportamentelor agresive de tip bullying din perspectiva educațională Cercetătorii francezi J.Balsiger și B.Debarbiux consideră că violența școlară este legată de incidente minore repetate, iar victimizarea gravă este rar întâlnită în perimetrul școlii. În viziunea acestui autor, o organizație școlară poate fi afectată de un număr mare de mici “dezordini” care nu au importanță privite separat, dar dacă sunt cumulate, fac mediul școlar de necontrolat [1].

În literatura de specialitate s-a dezbătut profund cu privire la eficiența anumitor programe de prevenire, motiv pentru care s-a realizat o evaluare a programelor de prevenire a comportamentelor agresive de tip bullying. În prezent există un consens în afirmarea faptului că cele mai bune programe de prevenire combină informații privind riscurile individuale cu factorii de mediu: competențele sociale, implicarea familiei și ameliorarea climatului școlar. Se consideră că strategiile de prevenire a violenței școlare, ca să fie eficiente, trebuie să includă schimbarea conduitei în clasă (cooperare și participare), reguli de comportament clare și comune tuturor elevilor, formarea personalului, supravegherea exterioară și implicarea directorului școlii [1].

Violența școlară a devenit o preocupare majoră pentru personalul educativ.

Din cauza consecințelor negative asociate cu agresivitatea și victimizarea, cercetătorii din psihologie și științele educației încearcă să găsească cea mai eficientă cale pentru a eradica comportamentele violente între elevi.

Mai mulți cercetători consideră că pentru prevenirea bullying-ului sunt eficiente programele pro-active dezvoltate la nivel de școală [8; 9; 11; *Apud* 12).

Pornind de la modelul eco-sistemic avansat de Bronfenbrenner, aceste programe de prevenire sunt concepute să promoveze schimbările sistematice în cultura școlii. Din perspectiva teoriei eco-sistemice, bullying-ul este o interacțiune între agresor și victimă care apare și se dezvoltă într-un context ecologic social [9, p.86].

La nivelul școlii, profesorii gestionează actele de agresiune între elevi [11, *Apud* 12] și au un rol important în crearea unui climat școlar pozitiv. Se specifică faptul că modalitatea în care intervine profesorul în agresiunea de tip bullying influențează comportamentul viitor al agresorului și al victimei. Specialiștii în educație și psihologie școlară subliniază importanța prevenirii violenței școlare, deschizând noi direcții și modalități de prevenire.

“Fenomenul violenței școlare trebuie analizat în contextul apariției lui. A gândi strategii, proiecte de prevenire a violenței școlare înseamnă a lua în considerație toți factorii (sociali, familiali, școlari, de personalitate) ce pot determina comportamentul violent al elevului” [10, p.269; 6, p.110].

În abordarea prevenirii și diminuării comportamentului agresiv de tip bullying, este esențial să se combine următoarele elemente:

1. Sensibilizare și informare: este important ca elevii, cadrele didactice și părinții să fie conștienți de impactul negativ al bullying-ului și să înțeleagă semnificația acestui comportament. Sesiunile de informare și campaniile de sensibilizare pot contribui la creșterea nivelului de conștientizare și la promovarea unei atitudini negative față de bullying.

2. Dezvoltarea abilităților sociale și emoționale: elevii trebuie învățați să-și dezvolte abilități sociale și emoționale sănătoase, cum ar fi empatia, rezolvarea pașnică a conflictelor și comunicarea eficientă. Prin furnizarea unor instrumente și strategii practice, elevii vor fi pregătiți să gestioneze situațiile dificile și să-și exprime nevoile și emoțiile într-un mod constructiv.

3. Crearea unui mediu școlar sigur și incluziv: este important ca școlile să ofere un mediu sigur și incluziv pentru toți elevii. Aceasta poate implica implementarea unor politici și regulamente clare împotriva bullying-ului, monitorizarea atentă a comportamentului elevilor și promovarea valorilor de respect, toleranță și diversitate în școală.

4. Implicarea comunității școlare: Colaborarea între elevi, cadre didactice, părinți și comunitatea locală poate juca un rol crucial în prevenirea și diminuarea bullying-ului. Prin organizarea de evenimente, activități și programe educaționale care implică întreaga comunitate școlară, se poate promova o cultură a responsabilității și sprijinului reciproc.

5. Monitorizare și intervenție promptă: Este esențial ca școlile să monitorizeze constant comportamentul elevilor și să intervină prompt în situațiile de bullying. Cadrele didactice și personalul școlar trebuie să fie instruiți în identificarea semnelor de bullying și să fie pregătiți să ofere sprijin și intervenție atât pentru agresori, cât și pentru victime.

6. Evaluare și ajustare continuă: Implementarea unui cadru de prevenire și diminuare a bullying-ului trebuie să fie un proces dinamic, care să fie supus evaluării și ajustării continue. Este important să se evalueze eficacitatea intervențiilor și să se adapteze strategiile în funcție de nevoile și contextul specific al instituției de învățământ liceal.

În **concluzie**, este important să se recunoască că prevenirea și diminuarea bullying-ului în instituțiile de învățământ liceal necesită eforturi constante și colaborare între toți cei implicați. Prin implementarea unui cadru conceptual și praxiologic solid, putem crea un mediu școlar sigur, în care fiecare elev să se simtă respectat și protejat.

Referințe:

1. BALSIGER, J., & DEBARBIEUX, B. (2011). Major challenges in regional environmental governance research and practice. In: *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2011, 14(9), p.1-18.
2. BRONFENBRENNER, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

3. BUTOI, T. (2004). *Psihologie judiciară*. București: Editura Fundației România de Mâine.
4. CUSSON, M. (2006). La délinquance, une vie choisie. In: *Revue internationale de criminologie et de police technique et scientifique*. Genève, vol.54, avril-juin 2006, p.131-148.
5. FLORIAN, Gh. (2005). *Prevenirea criminalității. Teorie și practică*. 2005. București: Editura "Oscar Print".
6. GRADINARIU, T. (2021). An Ecosystem Approach to Preventing Bullying in School: Risk Factors Associated with School. In: *Lumen Proceedings*. 2021, Vol.17. Lumen Congress.
7. KURKO-FABIAN, A. (2006). Delincvența juvenilă în România după 1989.
8. OLWEUS, D. (1993). *Bullying at school – what we know and what we can do*. Cambridge, MA: Blackwell.
9. PEPLER, D.J., CRAIG, W.M., ZIEGLER, S., & Charach, A. (1994). An evaluation of an anti-bullying intervention in Toronto schools. In: *Canadian Journal of Community Mental Health*, 13, p.95-110.
10. SĂLĂVĂSTRU, D. (2004). *Psihologia educației*. Iași: Polirom.
11. SMITH, P.K., & SHARP, S. (1994). *School Bullying: Insights and Perspectives*. Routledge, London.
12. YOON, S., & KERBER, K. (2003). *Bullying: Elementary Teachers' Attitudes and Intervention Strategies*.